

نسبت دین و دنیا
بررسی و نقد نظریه سکولاریسم

فهرست اجزای موضوعات

سخن‌ناشر ۱۳

فصل یکم. کلیات

مفهوم سکولاریزم ۱۷

حکومت دینی ۱۹

اجزا ۲۰

ارتباط اجزا ۲۱

اهداف ۲۵

هدف نهایی ۲۵

هدف میانی ۲۶

تجلی‌گاه اهداف ۲۷

یادسپاری نکات مهم ۲۸

فصل دوم. زمینه‌های پیدایی سکولاریزم

الف. علم‌گرایی ۳۳

۳۶	نقد علم گرایی
۳۶	۱. نقش علل مادی
۳۸	۲. نقش علم و پیام حق
۴۰	۳. محدودیت علوم بشری
۴۳	نسبت علم و فقه
۴۴	ب. عقل گرایی
۴۶	بیان دلیل و نقد آن
۴۷	نسبت وحی و عقل
۴۹	عقل در خدمت انسانیت
۵۲	ج. انسان محوری
۵۴	تفریط در اومانیسیم
۵۶	افراط در اومانیسیم
۵۸	حق یا تکلیف

فصل سوم. بررسی دلایل سکولاریزم

۶۶	آرای گروه‌های سکولار
۶۸	نقد آرا
۷۶	دلایل سکولاریزم
۷۶	۱. ناسازگاری حکومت و دین
۷۸	محورهای نقد
۷۸	الف. اثر حکومت بر دینداری
۸۰	ب. حکومت و اراییهٔ محبت‌آمیز دین

۸۳	ج . حکومت و اجزای قوانین دینی
۸۶	نفی دین حکومتی
۸۸	۲ . عرفی شدن دین
۸۹	محورهای نقد
۹۱	الف . مفهوم قدسی بودن
۹۴	ب . گستره امور مقدس
۹۹	ج . پشتوانه امور مقدس
۹۹	د . امور قدسی و تلقی مردم
۱۰۱	شبهه تقابل احکام دینی و مصلحت مردم
۱۰۲	پاسخ شبهه
۱۱۰	۳ . عدم مشارکت فراگیر
۱۱۲	محورهای نقد
۱۱۲	الف . تبیین جایگاه مشارکت در حکومت دینی
۱۱۳	صداقت در ادعا
۱۱۵	لزوم مشارکت
۱۱۶	تدبیر در مشارکت
۱۱۷	ساختار مشارکت
۱۱۸	دین و ساختار مشارکت
۱۲۰	ب . ایمان و مدیریت
۱۲۱	چگونگی تقسیم امکانات ملی
۱۲۵	معیار گزینش مدیران
۱۲۷	۱ . تخصص
۱۲۸	۲ . تعهد

فصل چهارم. دلایل بطلان سکولاریزم

۱۳۷	۱. مالکیت مطلق الهی
۱۴۳	۲. مدنیت فطری
۱۵۱	۳. ربوبیت فراگیر
۱۵۷	۴. پیوستگی دنیا و آخرت
۱۶۰	۵. رجوع به نقل (متون دینی)
۱۶۶	توهم همسانی دین و نقل

فصل پنجم. نگرش‌های تطبیقی

۱۷۱	محور یکم. عقلانیت
۱۷۲	الف. عقلانیت سکولار
۱۷۶	ب. عقلانیت دینی
۱۷۶	۱. بُعد معرفتی حکومت دینی
۱۷۷	معنای عقل در دین
۱۷۹	عدم جدایی دین و عقل
۱۸۲	حق محوری
۱۸۴	لازم‌های حق محوری
۱۸۶	یک. وجود حقایق ثابت
۱۸۸	دو. امکان دستیابی به حقیقت
۱۸۹	جایگاه خطا در فهم
۱۹۲	راه‌های علاج خطا

- ۱۹۲ ..... اشکال
- ۱۹۴ ..... جواب
- ۱۹۶ ..... جایگاه آرای عمومی در بُعد معرفتی
- ۲۰۲ ..... قدسی بودن برخی افهام
- ۲۰۴ ..... کارشناسان بُعد معرفتی
- ۲۰۴ ..... اشکال
- ۲۱۰ ..... جواب
- ۲۱۱ ..... ۲. بُعد عملی حکومت دینی
- ۲۱۲ ..... اهتمام به مشارکت مردم
- ۲۱۷ ..... شیوه به کارگیری
- ۲۱۷ ..... حق نظارت
- ۲۲۳ ..... محور دوم. اقتصاد
- ۲۲۴ ..... اقتصاد سکولار
- ۲۲۶ ..... اقتصاد دینی
- ۲۲۷ ..... ۱. تلاش جدی و مستمر
- ۲۳۰ ..... ۲. تعدیل حسن منفعت جویی
- ۲۳۰ ..... نفی تفریط
- ۲۳۴ ..... نفی افراط
- ۲۴۱ ..... تأکید بر انگیزه الهی
- ۲۴۶ ..... ۳. توزیع متعادل ثروت
- ۲۴۷ ..... پیامدهای توزیع نامتعادل
- ۲۵۲ ..... راه‌های رویارویی با انباشت سرمایه

سخن ناشر

آسمان پرستارهٔ دین، ظلمتکدهٔ طبیعت و دنیا را فروغ می‌بخشد و نهار نورانی وحی، لیل ظلمانی حیات بشری را روشنایی می‌دهد. شعاع آیات الهی که از شمس ضیای وحیانی ساطع شده، همچون شهابی ثاقب در نهاد طبیعت، نافذ گشته و همهٔ زوایای این پهن‌دشت ظلمانی را روشن نموده است. گذری نیست که گذار وحی از او نگذشته و مشام جان طبیعت را با رایحهٔ مشکین خود معطر نکرده باشد. دنیا دلبر خود را در کنار دارد و دین، دلداری طبیعت را به عهده گرفته، باغ طبیعت با نغمات خوش الحان و بلبلان غزل‌سرای دین میوه داده و از تناسخ مقدس و میمون دین و دنیا انسان الهی زاده شده و خلیفهٔ الهی در زمین تمکن پیدامی‌کند.

انبیاء (علیهم‌السلام) که طلایه‌داران وحی و پرچم‌داران سعادتند، صلادهندگان صلح دین و دنیایند و شیاطین بر طبل جدایی و تفرقه می‌کوبند. آنان دین را که خورشید اندیشه و سرچشمه تفکر است از دنیا که تشنهٔ آن فروغ و طالب آن طلوع زرین است، جدا می‌خواهند تا این هر دو افسرده گردند یکی از اضائه باز ماند و دیگری از استضائه عاجز. صلح جویان حقیقی، نخستین آشتی را بین دنیا و دین می‌دهند تا در پرتو این نسبت، جهان در قَدَح صلح آرام گیرد و

فتنه جویان واقعی، هیزم تفرقه و هیمة جنگ را برمی افروزند تا شاهد سوختن هر دو باشند. گسست روح دین از تن دنیا، مایة پوسیدگی بدن و پایه افسردگی جان انسانی است. مبارک باد زبانی که به این وحدت مترنم است و پررونق باد، قلمی که به این اتحاد می اندیشد!

رسالت بزرگ جامعه نواندیشی که بر بنیان های استوار دین، خانه های دنیا را یکی پس از دیگری روشن می کند، آن است که اندیشه جدایی دین و دنیا را - که غرب بر اساس رویکردی انحرافی و احیاناً ناخواسته به آن راضی شده - باطل نموده و انسان و جهان را تحت رایتی هدایت کند که همه گزاره های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، ملی و نظایر آن را با آموزه های والای دینی بیاراید و با پیراستن از ظلمت های اوهام و ظنون و آراستن به عقل و وحی، زمینه رشد و تعالی را فراهم سازد. پرطنین باد صلاهی وحدت و صلح و افسرده باد ندای فرقت و جنگ!

این اثر ارزشمند که از تراوشات قلم و بیان حضرت استاد، آیه الله جوادی املی (دام ظلّه) است، در جهت اُلفت حقیقی، صحیح و منطقی بین دین و دنیا، و نیز پاسخی به نعمة شوم جدایی و تفرقه است. امروزه یکی از مسائل عمده فرهنگی و بعضاً اعتقادی جامعه، پاسخ به این پرسش ها است که رابطه دین و دنیا چگونه است؟ جهات مختلف اجتماعی جامعه و افراد، چگونه از این دو واقعیت هستی، سامان می پذیرد؟ آیا دین و سیاست، دین و حکومت، دین و اقتصاد، دین و فرهنگ و دین و ملیت می توانند در کنار هم قرار گیرند؟ آیا سیاست، حکومت، اقتصاد، فرهنگ و ملیت که از مظاهر ظاهر دنیایند می توانند در کنار دین قرار گیرند و زندگی مسالمت آمیزی داشته باشند؟ آیا پدیده های نوین در جامعه بشری، همانند علم گرایی، عقل گرایی و انسان مداری می توانند مبنای مباینت و

جدایی دین از دنیا یا بالعکس باشند؟ و سؤالاتی از این قبیل که پاسخ‌های مستدل می‌طلبند.

این کتاب، به نوبه خود، جوابی است به پرسش‌های فوق که بی‌شک اندیشه‌ها و افکار لایق لاحق در تکمیل و افزایش توان فوق، اثرگذار خواهد بود. این کتاب در پنج فصل تدوین گشته که به ترتیب عبارت است از: کلیات، زمینه‌های پیدایش، ردّ دلایل، دلایل ردّ سکولاریزم و نگرش‌های تطبیقی بین نوع دیدگاه‌های اسلام و سکولاریزم.

در پایان مرکز نشر اسراء بر خود لازم می‌داند که از تلاش دوست فاضل، جناب حجة الاسلام آقای موفق سپاس‌گزاری کرده و نیز از جناب حجة الاسلام، آقای سعید بندعلی که ویرایش این اثر را به عهده داشتند، تقدیر به عمل آورد.

مرکز نشر اسراء